

Roll No. ....

Total Pages : 03

MDQ/D-23

6603

Raksamhita Yajussamhita Cha
SKT-SC-302-A (Group A)

Time : Three Hours]

[Maximum Marks : 80

नोट : सर्वे प्रश्नाः समाधेयाः ।

1. अधोलिखितानां प्रश्नानां संक्षिप्तोत्तरं लिखत : 4×4=16
(क) उषासूक्तमाश्रित्य पर्जन्यस्य वैशिष्ट्यं लेखनीयम् ।
(ख) ज्ञानसूक्तमाश्रित्य अस्य देवस्य स्वरूपं विवेचनीयम् ।
(ग) यजुर्वेदस्य एकत्रिंशमध्यायमाश्रित्य पुरुषस्य स्वरूपं प्रतिपादयत् ।
(घ) यजुर्वेदस्य त्रयस्त्रिंशमध्यायमनुसृत्य इन्द्रस्य वैशिष्ट्यं लेखनीयम् ।
2. अधस्तनानां मन्त्रद्वयं संस्कृतभाषामाध्यमेन पारम्परिक
पाश्चात्यभाष्यकारानुसारेण विशदं व्याख्यायत : 2×8=16
(क) सूर्यो देवीमुषसं रोचमानां, मर्यो न योषामभ्येति पश्चात् ।
यत्रा नरो देवयन्तो युगानि, वितन्वते प्रति भद्राय भद्रम् ॥
(ख) मित्रो जनान्यातयति ब्रुवाणो मित्रो दाधार पृथिवीमृत धाम् ।
मित्रः कृष्टीरनिमिषाभिचष्टे मित्राय हव्यं घृतवज्जुहोत ॥
(ग) वि वृक्षान् हन्त्युत हन्ति रक्षसो विश्वं बिभाय भुवनं महावधात् ।
उतानागा ईषते वृष्ण्यावतो यत्पर्जन्यः स्तनयन् हन्ति दृष्कृतः ॥

3. निम्नलिखितेषु पारम्परिक-पाश्चात्यभाष्याकारानुसारेण मन्त्रद्वयं व्याख्येयम् : $2 \times 5 = 10$

- (क) वास्तोष्पते शग्मया संसदा ते सक्षीमहि रण्वया गातुमत्या ।
पाहि क्षेम उत योगे वरं नो यूयं पात स्वस्तिभिः सदा नः ॥
- (ख) संवत्सरं शशयाना ब्राह्मणा व्रतचारिणः ।
वाचं पर्जन्यजिन्वितां प्र मण्डूका अवादिषुः ॥
- (ग) अक्षैर्मा दीव्यः कृषिमित् कृषस्व वित्ते रमस्व बहु मन्यमानः ।
तत्र गावः कितव तत्र जाया तन्मे वि चष्टे सवितायमर्यः ॥

4. ब्रह्मणस्पतिसूक्तमाश्रित्य अस्यदेवस्य स्वरूपं विवेचनीयम् । 6

अथवा

पूषासूक्तमाश्रित्य अस्य देवताया वैशिष्ट्यं प्रतिपादयत् ।

5. अधोलिखितेषु उव्वटमहीधर भाष्यानुसारेण मन्त्रद्वयं व्याख्येयम् : $2 \times 8 = 16$

- (क) सप्तास्यासन् परिधयस् त्रिः सप्त समिधः कृताः ।
देवा यद्यज्ञं तन्वाना अबधन् पुरुषं पशुम् ॥
- (ख) वेनस्तपश्यन्निहितं गुहा सद्यत्र विश्वं भवत्येकनीडम् ।
तस्मिन्निदं सं च वि चैति सर्वं स ओतः प्रोतश्य विभूः
प्रजासु ॥
- (ग) अद्म्यः संभृतः पृथिव्यै रसाच्य विश्वकर्मणः समवर्तताग्रे ।
तस्य त्वष्टा विदधद्रूपमेति तन्मर्त्यस्य देवत्वमाजानमग्रे ॥

6. अधोलिखितेषु उव्वटमहीधरभाष्यानुसारं मन्त्रद्वयस्य विशदव्याख्या करणीया : $2 \times 8 = 16$

- (क) आ कृष्णेन रजसा वर्तमानो निवेशयन्नमृतं मृत्यं च ।
हिरण्ययेन सविता रथेना देवो याति भुवनानि पश्यन् ॥

- (ख) द्वे विरूपे चरतः स्वर्थे अन्यान्या वत्समुपधापयेते ।
हरिरन्यस्यां भवति स्वधावाच्छुक्रो अन्यस्यां ददृशे सुवर्चाः ॥
- (ग) विश्वेषामदितिर्यज्ञियानां विश्वेषामतिथिर्मानुषाणाम् ।
अग्निदैवानामव आवृणानः सुमृद्रीको भवतु जातवेदाः ॥